

7. Конярство

7.1. Народногосподарське значення галузі та біологічні і господарські особливості коней

7.2. Робоча продуктивність і використання коней на роботах

7.3. Особливості утримання, годівлі і напування коней

7.4. Племінна робота у конярстві

7.1. Народногосподарське значення конярства та біологічні і господарські особливості коней

Із давніх часів Україна була місцем розвиненого конярства й постачала кращих верхових коней для армії. Нині цих тварин використовують як тяглову силу, для отримання продуктів харчування, медичних препаратів, сироватки з метою стимуляції плодючості маток сільськогосподарських тварин, у спорті.

На сільськогосподарських підприємствах і у приватних господарствах є багато робіт, які недоцільно виконувати механічними засобами: транспортування вантажів на незначні відстані, обробіток невеликих земельних ділянок, обслуговування тваринництва тощо,

а в гірських районах та умовах бездоріжжя кінь є незамінною тяговою силою.

Для раціонального застосування ресурсів тягла слід правильно поєднувати роботу коня й механічних двигунів. Так, використання на роботах одного коня впродовж року дає можливість заощадити 1,43 т пально-мастильних матеріалів.

В усі часи м'ясо коней використовували в харчуванні. Воно є незамінним компонентом у виготовленні високосортних ковбас. У м'ясі дорослих коней міститься білка більше, ніж у молодняку. Жир коней вважають дієтичним, оскільки він багатий на жирні кислоти (лінолева, ліноленова, арахідонова), які

позитивно впливають на обмін холестерину в організмі людини й запобігають розвитку атеросклерозу. На відміну від м'яса інших видів сільськогосподарських тварин, конина містить менше холестерину.

Забійний вихід у коней середньої вгодованості становить 48-54, вищої — 58-62%. Конину вигідно виробляти в районах табунного конярства, оскільки її собівартість значно нижча, ніж яловичини або баранини.

Від продуктивного конярства отримують не тільки м'ясо, а й молоко, з якого виробляють цінний напій — кумис. Молоко кобил містить менше білка та жиру, проте більше цукру. Через однакову кількість казеїну й альбуміну в складі білка в молоці кобил під час скисання не утворюється такий щільний згусток, як у коров'ячому, що сприяє доброму засвоюванню його організмом людини.

Кумис має не тільки харчову цінність, а й лікувальні властивості. Під час сквашування молока кумисні дріжджі утворюють антибіотики, які згубно діють на туберкульозну паличку.

Порівняно з іншими видами сільськогосподарських тварин, коні менше хворіють і майже не хворіють на туберкульоз. Тому їхню кров використовують для виготовлення лікувальних та профілактичних сироваток проти правця, гангрені, дифтерії, ботулізму. З цією метою кров у коней беруть періодично, раз на три- чотири тижні. За період використання з крові однієї тварини виготовляють 16-20 тис. доз сироватки. Як лікувальний засіб застосовують і шлунковий сік коней, який піддають фільтрації та стандартизації, а потім розфасовують.

Кров жеребних кобил використовують для виготовлення сироватки жеребної кобили (СЖК), що стимулює у корів і вівцематок виділення додаткових яйцеклітин. У кобил її відбирають періодично між 45 і 100 днями жеребності кількістю 3-5 л і піддають сепаруванню, дефібрації та відстоюванню впродовж двох місяців.

Значною популярністю користуються кінний спорт, кінноспортивні ігри, змагання, полювання тощо. Існує понад 40 видів кінноспортивних ігор та змагань. Серед них байта у монголів і казахів, полювання з беркутом у киргизів, кінна стрільба з лука у бурятів, джигітування у народів Північного Кавказу,

катання на масниці тощо. Використання верхових і в'ючних коней дає можливість долати важкодоступні гірські вершини і відпочивати у неповторних за чистотою повітря та красою місцях. Координатором проведення міжнародних змагань є Міжнародна федерація кінного спорту.

Коні незамінні в охороні державних кордонів, випасанні худоби, в наукових експедиціях та лісовому господарстві. Вони невибагливі до кормів, пристосовані до пасовищного утримання, відзначаються високою витривалістю, здатні рухатися різними аллюрами.

7.2. Робоча продуктивність і використання коней на роботах

Коні можуть виконувати найрізноманітніші роботи, величина яких визначається тягловим зусиллям і пройденою відстанню. Тяглове зусилля вимірюють динамометром.

Норми виробітку коней встановлюють залежно від їх ваги, часу роботи і тяглового зусилля. Для ефективнішого використання на роботах коней поділяють на групи за віком, статтю, станом вгодованості. Найсильніших, повновікових, добре

вгодованих коней використовують на важких, а молодих і менш вгодованих - на легких роботах. Обсяг виконаної роботи під час транспортування вантажів визначають у тонно- кілометрах (маса вантажу, т, перемножена на шлях, км). Залежно від відносної величини тяглового зусилля у відсотках до живої маси роботу коня розподіляють на легку(до 10%), середню(15%) і важку (близько20%). До важких робіт відносять оранку, вивезення лісу; до середніх - боронування, міжрядний обробіток коренебульбоплодів і овочевих культур; до легких — внутрішньогосподарські роботи, підвезення води.

Для підтримки доброго стану і високої працездатності тварин велике значення має правильний режим їх утримання та годівлі. Напувати коней треба за півгодини до роботи або під час перерви. На ніч їм дають сіно. У спеку денну

перерву продовжують і роботу закінчують пізніше. Вдень коней годують під час перерви в тіні.

Щоб зберегти високу працездатність коней, їх слід регулярно чистити і правильно кувати. Чистити коней треба щодня скребницею, щіткою, солом'яним віхтем.

Важливу роль у збереженні працездатності коня відіграє кування. Для кування коней використовують стандартні підкови, виготовлені промисловістю, або кустарні.

Упряж призначена для запрягання коня в екіпаж (віз, сани тощо) і виконання роботи - перевезення вантажів. Упряж має бути легка, міцна і повністю відповідати екстер'єрним особливостям коня. Кожен кінь повинен мати свій комплект правильно підігнаної і закріпленої за ним збруї. Надівати збрую одного коня на іншого не рекомендується.

Робоча продуктивність коней характеризується такими показниками як тяглове зусилля, кількість виконаної роботи, швидкість руху, витривалість і потужність. Під тягловим зусиллям розуміють силу, яку докладає кінь для додання опору рухові вантажного транспорту чи сільськогосподарського знаряддя.

Потужність – це кількість виконаної роботи за одиницю часу.

Одиницею її є кінська сила, що дорівнює 75 кгм/с.

Витривалість-це здатність коня розвивати властиву йому потужність і швидко відновлювати сили після годівлі та відпочинку.